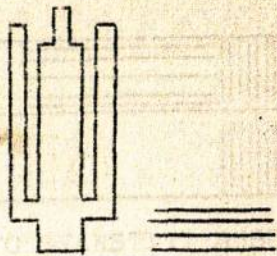

Vendutelis N.

SVETUVA

Nr. 8 /17/ STOCKHOLMAS, 1946 M. BALANDŽIO MEN. 30 D.

TAIKOS KONFERENCIJA GINKLAMS ŽVANGANT

Balandžio 25 d. suvažiavo į Paryžių penkių didžiųjų valstybių užsienių reikalų ministrai aptarti tuos nuodieno pasaulio klausimus, kuriuos jau savaičių savaitės Londone svarstė jų pavažuotojai. Tai yra klausimai, kurie turi būti patiekti ir galutinai priimti gegužės mėnesį numatytoje taikos konferencijoje. Užsienių ministerių konferencija eina prie uždarytų durų, tačiau nebėra paslaptis, kad tarp penkių, o ypačiai tarp trijų didžiųjų, amerikiečių, anglų iš vienos pusės ir sovietų iš kitos pusės, yra tokie dideli nuomonių skirtumai, veiksiais didžiaisiais Europos ateities klausimais, kad ir didžiausi optimistai netiki taikos konferencijos pasisekimu, priešingai, laukiama, kad per konferenciją dar ryškiau iškils vaidai ir nesutikimai tarp vakar dienos karo sąjungininkų ir laimėtojų, negu ligi šiol.

Pats sunkiausias klausimas yra taika su Italija. Sovietai reikalauja, kad Tripolitanija būtų atiduota valdyti FN organizacijai, kuri savo ruožtu perleistų šią koloniją su Tripoliu, Tobruku ir kitais svarbiais pietinio Viduržemio jūros miestais administruoti kaip mandatinę sritį sovietams. Be to, rusai nori gauti bazes Dodekanos salose, rytinėje Viduržemio jūroje ir kartu paimti į savo rankas Dardanelių sąsiaurio kontrolę. Kitaip saktant, sovietai nori išėiti į Viduržemio jūrą ir joje įsisistiprinti. Britai tomis pat dienomis susišaukė savo imperijos narius, Australiją, Zelandiją, Pietų Afriką, ir nutarė jokių būdu neišleisti sovietus

į Viduržemio jūrą. Dėl Triesto klausimo viešpatauja taipgi nuomonių ir pažiūrų skirtumas tarp buvusių sąjungininkų. Ties netektų daug šalininkų Jugoslavijoje, jeigu sovietai neparemtų jo reikalavimo, prijungti šį miestą su jo apylinke prie Jugoslavijos. Italija nori pasilaikyti karinę jėgą. Anglai su amerikiečiais, matydami, kad Italijoje komunistai nėra tokie stiprūs ir eventualiu atveju galėtų prisidėti prie vakarų bloko, yra linkę kad ir iš dalies šį italų reikalavimą patenkinti. Be to ir dėl piniginės kontribucijos italams yra skirtingai nusistatę anglo-saksai iš vienos pusės ir sovietai iš kitos pusės.

Tiek tai yra sunkumų ir nuomonių skirtumo vien dėl Italijos ateities. Bet taikos konferencijoje turės būti apsvarstyta visa eilė panašių ir net sunkesnių klausimų. Jų pats sunkiausias yra ir paliks Vokietijos klausimas. Šiandien jau visomis jėgomis kovoja sovietai ir anglo-saksai dėl būsimos Vokietijos užvaldymo ir laimėjimo savo pusėn. Kad šitie klausimai gali privesti prie didelių konfliktų, matyti iš sovietų pasirošimo karui Vokietijoje, kur kaip praneša šveicarų laikraštis, "Der Bund" sovietai stato tikrą Stalino liniją. Jeigu prie to dar prisiminsime, kokia padėtis viešpatauja Persijoje, Mandžiūrijoje, Kinijoje, Indonezijoje, jeigu prisiminsime, kokioj nuotaikoj ir būsenoj yra taramos išvaduosius tautos, kaip Balkanai, Lenkija, Lietuva, Latvija, Estija, Ukraina, galime drąsiai pasakyti, kad taikos konferencija įvyksta ginklams žvangant ir ruošiantis naujam karui.

Š V E D I J O S N A U J I E N O S

ŠVEDŲ ATSAKYMAS Į DR. EICHFUSO KALTINIMUS: MELAS!

Švedų vyriausybės paskirtoji komisija su p. Perssonu priešakyje baigė tirti tuos kaltinimus-priekaištus, kuriuos metė švedams dr. Eichfusas, nugabentas sovietų į Maskvą. Švedų vyriausybės atstovai negalėjo sutikti su dr. Eichfuso kaltinimais, kad švedų karininkai ragino baltiečius organizuoti bado streiką, kad didiesiems karo prasikaltėliams būtų buvusios sudarytos sąlygos pabėgti iš Švedijos į anglų zoną Vokietijoje. Tyrinėjimo rezultatai parodė švedams, kad sovietų mesti per dr. Eichfusą kaltinimai buvo grynas melas.

6 MIL. KR. UŽ PABĖGĖLIŲ LAIVUS

Vyriausybės sudarytoji komisija atlyginti pabėgėliams už jų konfiskuotus laivus posėdžiauja du kartus per mėnesį ir svarsto patiektuosius prašymus dėl sumos už laivą nustatymą. Kaip žinome, sovietai, naudodamiesi rodonomis nuolaidomis, pareikalavo iš švedų, kad tie laivai, su kuriais atbėgo į Švediją Baltijos pabėgėliai, būtų gražinami sovietų vyriausybei. Sovietai savo motyvus pagrindė laivų nacionalizavimu, kuris buvo įvykdytas Baltijos kraštuose 1940-41 metais. Buvo nemaža pabėgėlių, kurie buvo laivus išsigiję vokiečių okupacijos laiku, tačiau švedų vyriausybė sutiko patenkinti visu šimtu procentų sovietų reikalavimus. Buvo konfiskuoti ir tokie laivai, kurie plaukiojo kitų tautų, kaip danų, olandų vėliavomis. Tačiau švedai sutiko pabėgėliams už konfiskuotus laivus atsilyginti, parodydami tuo, kad jie nelaiko tuos laivus vogtais iš sovietų valdžios. Baltijos pabėgėlių laivynas susidėjo iš 700 vienetų, daugiausia iš mažų žvejų motorinių ir burinių-irklinių laivų. Ligi šiol už laivus pabėgėliams jau išmokėta apie 2 milijonus kronų. Už visus laivus bus išmokėta apie 6 mil. kronų, daugiausia estams, latviams

TEISMAS VĖL PRADĖJO SVARSTYTI RUSŲ DEZERTYRŲ IŠDAVIMO BYLĄ

Nykūpingo teismas, gavęs iš policijos naujos medžiagos užklausinėjus 26 liudininkus, pradėjo toliau svarstyti raudonojo laivyno dezertyrų bylą dėl jų išda vimo sovietams, kaip to reikalauja sovietų vyriausybė. Mes jau paskutiniame savo Nr.-yje buvome rašę, kad iš atbėgusių per karą į Švediją rusų kareivių penki yra sovietų valdžios kaltinami dviejų politrukų nužudymu. Švedų valdžia, atsakydama į sovietų valdžios reikalavimą išduoti šią penketukę kaip karo prasikaltėlius, nori pirmiausia įsitikinti tos medžiagos tikrumu, kuria rusai pristatė švedams. Apklausinėti to paties laivo, su kuriuo atbėgo kaltinamieji jūrininkai, pareiškė, kad iš anksto visiškai nebuvo planuota bėgti į Švediją. Tikslai politrucus jiems kuro ir negalint nusi-gauti iki Kronštato buvo pasukta į Švediją. Gi tariamai nužudytasis politrucas liko jiems išplaukiant į jūrą miške grybauti. Teismas užtruks dar keletą savaičių, kol patikrins visą prieinamą medžiagą.

DIDELIS DARBININKŲ TRŪKUMAS

Ekonomistų apskaičiama Švedijai reikalinga nemažiau, kaip 100 000 darbininkų žemės ūkiui, statybai ir pramonei. Finansų ministeris pasiūlė pensininkams grįžti atgal į darbą, kad nors iš dalies užpildytų tą spragą. Pramonininkai nieko prieš neturėtų, kad į Švediją būtų išleista daugiau užsieniečių, pirmoj eilėj norvegų, kurie mielai norėtų čionai darbuotis. Tačiau norvegai deda visas pastangas, kad sulaukytų savo žmonių važiavimą į Švediją, kadangi ir jų pačiam ūkiui esą jie reikalingi. Ta proga prisimenami ir tūkstančiai iš darbo proceso išjungti pabėgėliai vakarų Europoje, kurių didelė dalis juk mielai vyktų į šį kraštą kad ir laikinam uždarbiui. Baltijos pabėgėliai ūkiniu atžvilgiu sudaro svarbų ir teigiamą faktorį švedų pramonėje ir ž. ūkyje.

 I Š M Ū S Ų P A B Ė G Ė L I Ų G Y V E N I M O

Š V E D I J ABus nauja BALFo atstovybė

Nuo balandžio 1 d. Bendras Amerikos Lietuvių Fondas savo įgaliotiniui Švedijai paskyre prof. Starkų. Šalia įgaliotinio bus renkamas iš pabėgėlių tarpo komitetas, kuris kartu su skirtuoju įgaliotiniu sudarys BALFo atstovybę Švedijoje.

Šelpimo reikalai, tenka pasakyti, žymiai blogėja, kadangi BALFo lėšos skiriamos Švedijai yra per menkos, kad būtų galima efektyviau sušelpiti Lietuvos pabėgėlius Švedijoje. Sunkiausioje padėtyje yra senesnio amžiaus inteligentai, kurie neturedami galimybių gauti specialią, savo profesijai artimų darbų, yra priversti dirbti fizinių, neįprastą darbą. Taipgi kenčia nuo tokios padėties ir kultūriniai reikalai, nes nebėra galimybių tais reikalais besirūpinti.

Lietuviams pabėgėliams reiks susirūpinti ir kitais pašalpos bei pagalbos šaltiniais, negu vien BALFo. Švedų valdžios socialinės įstaigos, kurios skiria nemažas lėšas šiam tikslui, buvo informuojamos, kad mūsų pabėgėliai esą gerai aprūpinami iš Amerikos. Dabar reikės jas įtikinti, kad šios lėšos yra visiškai sutirpusios, ir kad lietuviai turėtų būti, proporcingai žiūrint, panašiai šelpiami, kaip ir mūsų kiti likimo draugai iš Baltijos kraštų. Jeigu naujai rinktas komitetas tenkinsis vien tik BALFo lėšų paskyrstymo reikalais, iškyla klausimas apie turėjamą platesnės lietuvių atstovybės, kuri rūpintųsi visais mūsų pabėgėlių socialiniais, ūkiniais, teisiniais ir kartu kultūriniais reikalais. Mūsų pabėgėliai reikalingi patarimų emigracijos, vizų, įvairių dokumentų bei pažymėjimų reikalais. Jie nuolatai reikalingi patarimų, informacijų, apie tai negali būti ir kalbos, kad Lietuvos pabėgėliams nebūtų reikalinga centrinė atstovybė.

Svetur, 1946 m. bal. 30

D A N I J A

"Ar ilgai mes dar gyvensime stovyklose? - Kada galėsime pradėti savarankiškai gyventi? - Kun. J. Tadarauškas tarp Danijos lietuvių."

Lietuvių pabėgėlių skaičius Danijoje sumažėjo nuo 2000 iki 1000 žmonių. Mat pirmosiomis dienomis daugelis vokiečių ir šiaip žmonių, nežinančių savo tautybės, iš Klaipėdos krašto, buvo pasivadinę lietuviais. Dabar jiems pasirodė, kad jau nebepavojinga vadintis vokiečiais. Iš šio likusio skaičiaus gyvena 881 lietuvis vienoje, didelėje Nymindegabo lageryje. Žmonėms pagriso šitoks gyvenimas, be tikro darbo ir be asmeniškų laisvės. "Kada galėsime pradėti savarankiškai gyventi? - tai yra didelis troškimas visų mūsų pabėgėlių.

Didžiausioji pabėgėlių dalis yra katalikai, tačiau jų tarpe nėra nė vieno dvasiško. Rekolekcijų proga buvo pas juos išvykęs daugiau kaip mėnesio laikui Švedijos lietuvių katalikų kapelionas J. Tadarauškas. Apie jo atsilankymą Danijoje šitai rašo vienas tautietis:

"Vieną ūkanotą dieną atūžė Kopenhagos traukinys į Vardės miestą ir iš jo išlipo BALFo atstovybės pirm. p. Natkevičius, atstovybės sekretorius p. Brakas ir kapelionas kun. J. Tadarauškas. Rytojaus dieną BALFo atstovams išvačiavus atgal, kun. Tadarauškas liko darbuotis pabėgėlių tarpe. Jis tuojuo ėmė burti jaunimą į kuopas, sportuoti, dainuoti, puošti kiemus ir barakus. Jis organizuoja futbolo rungtynes ir net pats teisėjauja. Jis visą laiką tarp jaunimo, tarp pabėgėlių. "Kaip aš prieisiu prie plačiųjų masių ir su jomis susiaurtinsiu, jeigu nedalyvausiu rungtynėse, repeticijose ir pašnekėsiuose", išsireiškė kapelionas. Kiekvienos dienos veikla prasidėdavo 9 val. su mišiomis ir baigdavosi vėlybą vakarą. Kun. Tadarauškas savo darbais dvasiškai ir patriotiškai sustiprino mūsų pabėgėlius Danijoje".

VOKIETIJA

"Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės patys padoriausi".

Pasirodžius amerikiečių spaudoj nedraugiškų rašinių apie Baltijos pabėgėlius, vienos pabėgėlių stovyklos Munchene vėrininkas, anglas H. I n g h a m parašė Amerikos kariškam laikraščiui "Stars and Stripes" tokio turinio laiška: "Jūs savo laikraštyj paskelbėte straipsnį apie Baltijos pabėgėlius. Iš jo susidaro išpūdis, kad Baltijos iškeldintieji asmenys išnaudoja sąjungininkų vašingumą ir atsilygindami daro kriminalinius prasikaltimus. Tikiuosi, kad ir aš turiu teisę pasisakyti šiuo klausimu, - tad prašau, kad mano balsas būtų išgirstas. Aš esu anglas, kuris padėjau dovauti iškeldintų asmenų įvairių tautybių stovyklai nuo 1945 m. gegužės mėnesio. Ši stovykla dabar yra apgyvendinta beveik vien pabaltiečių, ir man malonu konstatuoti, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos žmonės yra patys padoriausi iš visų 32 tautų, su kuriomis turėjau reikalų. Jie yra kultūringi, gero elgesio ir malonūs pažinti. Yra skaudu matyti, kad žmonės, kurie yra patyrę tiek nelaimių, dar yra puolami piktais šmeižtais. Aš manau, kad daug vokiečių stengiasi visus nusikaltimus primesti iškeldintiems asmenims, ir gal būt jiems per daug lengvai pavyksta įtikinti kai kuriuos lengvatikius karinės valdžios pareigūnus."

Kaltinami Baltijos pabėgėliai

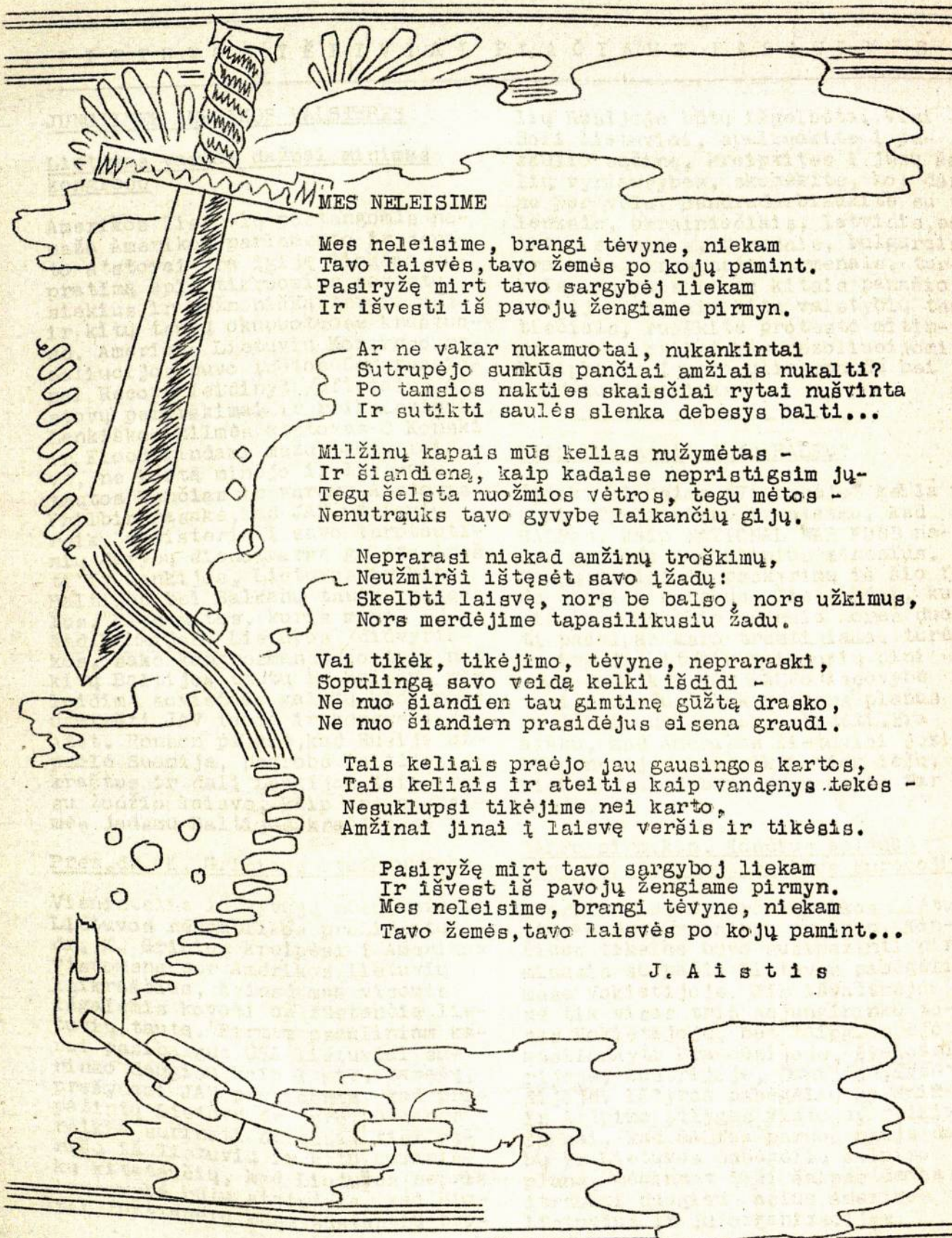
Kaip amerikiečių, taip ir anglų laikraščiuose bolševikų pastangų dėka buvo pasipylė visokiausių kaltinimų Baltijos krašto pabėgėliams Vokietijoje. Štai net anglų vyriausybei artimas dienraštis "Daily Herald" išleido vieną žinutę, pavadintą "Dar uniformose". Ten rašoma: "Aukštas Amerikos karininkas, kaip Reuteris praneša, pareiškė: JAV armijos vadovybė Vokietijoje rengia griežtą tyrinėjimą tarp 90 000 lietuvių, estų ir latvių, kurie gauna

pagerintą užlaikymą kaip išvietinti asmenys. Daugelis jų dar tebedėvi Wehrmachto uniformas, kuriose jie buvo paimti į nelaisvę. Visi jie gauna 2500 kalorijų per dieną maisto UNRROS sąskaiton. Mes negalime laikyti pronacių stovyklose su tikrais D.P./displaced persons/, kurių kentėjų nuo nacių. Jei mes turėsime gražinti juos atgal, tai mes tai padarysime".

Po to prasidėjo "pronacių" ieškojimas. Kai kur stovyklose buvo išrengiami vyrai ir ieškomi SS išstatuotos kraujų grupės ženklai. Sąjungininkai nori padaryti tokią atranką, kas tačiau sudaro didelį pavojų, kad gali nukentėti ir visiškai niekuo nedėti žmonės. Amerikos lietuviai, kaip ir visados, tuojau padarė iš naujo atitinkamų žygių vyriausybės įstaigose, nurodydami, kad kai kurie aukšti Amerikos karininkai nenori laikytis tų pasižadėjimų, kuriuos davė Amerikos centro vyriausybė, būtent, kad niekas iš pabėgėlių prievarta nebūsi namo gražinami. Padėtis lieka tokia, kad paskiri kariniai pareigūnai ir toliau tebetyrinėja, kas yra pronaciai /net šauliai pagal bolševiką išaiškinimą yra jiems pronaciai! / ir ruošia jiems atskiras atovyklas arba nutrauks teikę per UNRRA išlaikymą.

PRANCUZIJARusų agentai pagrobė du lietuvius

"Draugo" pranešimu iš Paryžiaus, rusų agentai daro organizuotas medžiokles po Prancūziją ir gauda Baltijos, Lenkijos ir kitų kraštų pabėgėlius. Per vieną tokią medžioklę pateko rusams į rankas ir du Lietuvos pabėgėliai, Alfonsas Sirtautas ir Stasys Januška. Tai buvo Chartes miestelyj, netoli Paryžiaus, kur jie dirbo pas ūkininką. Trečiam lietuviui pasisekė ištrukti iš bolševikų nagų. Vienam lenkų pabėgėliui pagauti buvo panaudotas net diplomatinis automobilis. Bolševikai naudoja tam reikalui visas priemones, o prancūzų policija neprotestuoja.

MES NELEISIME

Mes neleisime, brangi tėvyne, niekam
Tavo laisvės, tavo žemės po kojų pamint.
Pasiryžę mirt tavo sargybėj liekam
Ir išvesti iš pavojų žengiame pirmyn.

Ar ne vakar nukamuotai, nukankintai
Sutrupėjo sunkūs pančiai amžiais nukalti?
Po tamsios nakties skaisčiai rytai nušvinta
Ir sutikti saulės slenka debesys balti...

Milžinų kapais mūs kelias nužymėtas -
Ir šiandieną, kaip kadaisė nepristigsim jų -
Tegu šelsta nuožmios vėtros, tegu mėtos -
Nenutrauks tavo gyvybę laikančių gijų.

Neprarasi niekad amžinų troškimų,
Neužmirši ištesėt savo įžadų:
Skelbti laisvę, nors be balso, nors užkimus,
Nors merdėjime tapasilikusiu žadu.

Vai tikėk, tikėjimo, tėvyne, nepraraski,
Sopulingą savo veidą kelki išdidi -
Ne nuo šiandien tau gimtinę gūžtą drasko,
Ne nuo šiandien prasidėjus eisena gaudi.

Tais keliais praėjo jau gausingos kartos,
Tais keliais ir ateitis kaip vandėnys tekės -
Neguklupsit tikėjime nei karto,
Amžinai jinai į laisvę veršis ir tikėsis.

Pasiryžę mirt tavo sargyboj liekam
Ir išvesti iš pavojų žengiame pirmyn.
Mes neleisime, brangi tėvyne, niekam
Tavo žemės, tavo laisvės po kojų pamint...

J. A i s t i s

L I E T U V O S I Š E I V I A I P L A Č I A M E P A S A U L Y J E

JUNGTINES AMERIKOS VALSTYBES

Lietuvos vardas dažnai minimas kongrese

Amerikos lietuvių pastangomis nemaža Amerikos parlamento ir senato atstovai yra įgiję tinkamą supratimą apie tikruosius sovietų siekius ir nežmonišką terorą mūsų ir kitų tautų okupuotuose kraštuose. Amerikos Lietuvių Kongreso rezoliucijos buvo idėtos Congressional Record leidinyje /oficialūs atstovų pareiškimai ir reikalavimai/. Lenkiškos kilmės atstovas O Kanski ir Flood, gindami mažų tautų laisvę, ne kartą minėjo ir lietuvių tautos kančias ir vargus. Atstovas Philbin pasakė, kad JAV užsienių reik. ministeris į savo tarptautinių derybų dienotvarkę galėtų įnešti ir Lenkijos, Lietuvos ir kitų Baltijos bei Balkanų tautų reikalus. "Klysta tas, kuris mano, kad Lenkijos, Lietuvos /dvišios, sako kongresmanas/, o taip pat kitų Baltijos tautų ir Balkanų perleidimą sovietams galėtų kada nors užmiršti JAV tauta ir kongresas". Atst. Ronson pasakė, kad Rusija užpuolė Suomiją, pagrobė Baltijos kraštus ir dalį Lenkijos. Kaip yra su žodžio laisve, kaip yra su baimės jausmu Baltijos kraštuose?

Prez.dr. K. Griniaus atsišaukimas

Vienintelis iš gyvųjų mūsų buvusių Lietuvos respublikos prezidentų dr. K. Grinius kreipėsi į Amerikos visuomenę per Amerikos lietuvių laikraščius, kviesdamas visomis išgalėmis kovoti už žūstančią lietuvių tautą. "Pirmam pasauliniam karui pasibaigus USA lietuviai surinko daugiau kaip 1 mil. parašų, prašydami JAV prezidentą, kad pripažintų Lietuvą de jure. O dabar reikia surinkti dvigubai tiek parašų iš lietuvių ir kitų humaniškų kitataučių, kad Lietuvos nepriklausomybė būtų atstatyta, kad šimtai tūkstančių mūsų žūstančių bro-

lių Rusijoje būtų išgelbėta. Visi dori lietuviai, apeliuokite į pasaulio sąžinę, kreipkitės į jūsų šalių vyriausybes, skubėkite, kol dar ne per vėlu! Bendradarbiaukite su lenkais, ukrainiečiais, latviais, estais, suomiais, rumunais, bulgarais, graikais, gruziniais, armenais, turkais, persais ir su kitais panašioj būklėj esančiais kitų valstybių tautiečiais, ruoškite protesto mitingus, o su priimtomis rezoliucijomis kreipkitės į pasaulio spaudą bei valdžios įstaigas!"

Kaip bus ateityj su BALFu?

Šitoki klausimą "Vienybėje" kelia ponia Tysliaviene ir atsako, kad BALFas, kaip NATIONAL WAR FUND narį gyvuoja paskutinius mėnesius. Naujų piniginių paskyrimų iš šio fondo daugiau nebebus. Tie fondai, kurie ir po spalio mėnesio norės duoti pašalpas karo tremtiniais, turės susirasti kitokių priemonių pinigams sutelkti. Ar BALFo vadovybė turi paruošusi kokius nors planus ateičiai, dar neteko girdėti. Yra aišku, kad Amerikos lietuviai jokiū būdu nepajėgs sutelkti tiek lėšų, kiek iki šiol buvo gaunama iš War Fundo.

BALFo pirm.kun. Končius aplankė visus Lietuvos pabėgėlius Europoje

Svarbiausias Bendro Amerikos Lietuvių Fondo pirmininko dr. kun. Končiaus tikslas buvo susipažinti pirmiausia su pačia Lietuvos pabėgėlių mase Vokietijoje. Jis išvažinėjo ne tik visas tris sąjungininkų zonas Vokietijoje, bet taipgi spėjo atsilankyti Prancūzijoje, Šveicarijoje, Austrijoje, Danijoje, Švedijoje. Ištyrus pabėgėlių gyvenimą ir šelpimo sąlygas vietoje, reikia laukti, kad BALFas paruoš naują darbų ir Lietuvos pabėgėlių šelpimo planą, mėginant į šį šalpos darbą įtraukti daugiau pačius Amerikos lietuvius ir jų organizacijas.

LIETUVOS IŠEIVIAI PLACIAME PASAULYJE

ANGLIJA

Europos taikai ginti s-gos naujas skyrius

Pereitą mėnesį Glasgove buvo įsteigtas British League for European Freedom /Britų sąjunga. Europos taikai ginti/ skyrius. Ligi šiol šios sąjungos skyriai veikė Londone ir Edinburghe. Sąjungai vadovauja žymūs anglų veikėjai; lietuviai, kiek išgalės leidžia, stengiasi prie šios organizacijos veikimo gyvai prisidėti. Iš susirinkusių apie 50 steigėjų Glasgove buvo ir mažas būrelis lietuvių. Lietuvių vardu susirinkime kalbėjo p-lė J. Serafinaitė. Valdžbos pirminku išrinktas Mr. J. Campbell.

Manchesterio ir Liverpoolio lietuviai buvo suvažiuavę paminėti vas. 16

Manchesterio lietuviai turi savo didoką klubą, kuris vasario 16 dienos minėjimo proga buvo sukvietas miesto ir apylinkių lietuvių prisiminti Lietuvos vargus ir džiaugsmus. Į minėjimą atvyko lietuvių ir iš Liverpoolio, Lancashire bei Yorkshiro miestų. Tautiečiai pasidalino mintimis ir žiniomis apie Lietuvos bei lietuvių pabėgėlių gyvenimą. Daugelis iš jų buvo gavę laiškų iš įvairių Europos vietų, kur giminės ir pažįstami guodžiasi savo vargais. Kalbėtojai pabrėžė savo pranešimuose, kad ne tik Lietuvoj likusiems lietuviams, bet taip pat ir išeivijoje esantiems tautiečiams reikia visomis išgalėmis ir visokais keliais kovoti už Lietuvos išlaisvinimą ir nepriklausomo gyvenimo atstatymą.

Mirė konsulas H.H. Sidemottom

Vasario 18 d. Manchesteryj mirė Lietuvos garbės konsulas H.H. Sidemottom. Jis gavo širdies smūgį, belaukdamas stotyj traukinį, ir perkrito ant bėgių traukiniui ateinant. Sunkiai sužeistas buvo nugabentas į ligoninę, kur tačiau netrukus mirė. Jis buvo malonus pirklys, rodes daug simpatijų lietuviams ir dižiavosi būdamas mūsų konsulu.

Svečias iš Australijos

Į Angliją atvyko kun. Jonas Tamulis, ilgą laiką išgyvenęs Australijoje. Jis yra gimęs ir krikštytas Anglijoje. Vėliau išvyko su tėvais į Lietuvą, kur jis baigė kunigų seminariją. O vėliau išvyko į platųjį pasaulį, - atsirado net Australijoje. Dabar jis vyksta į Jungt. Amerikos V., kur jis Kalifornijoje darbuosis pas prelatą Macijauską. Londono lietuviams šis malonus svečias papasakojo daug įdomybių ir naujienų iš tarykščio gyvenimo, kur taipgi yra mūsų tautiečių.

PIETU AMERIKA

Ispūdingas Išeivių Dienos minėjimas Argentinoje

Išeivių Diena buvo organizuota per eiltais metais Buenos Aires, "Argentinos Lietuvių Balso" ir lietuviškų organizacijų pastangomis. Nežiūrint, kad nuo tos dienos praėjo jau gerokai laiko, nei lietuviai, nei argentiniečiai nėra dar tos šventės pamiršę. Lietuviams buvo malonu klausytis gerų argentiniečių atsiliepimų apie Lietuvos išeivius, apie jų meną, dainą, muziką ir mokėjimą pasirodyti prieš kitų tautų atstovus.

URAGVAJUS

Šalies sostinėj vie Montivideo savivaldybė vieną gatvę pavadino lietuvių garbei "Lituania". Uragvajuj gyvena nemažas skaičius Lietuvos išeivių. Jie turi gerą, darbščių žmonių vardą, ir dėlto miesto savivaldybė, norėdama parodyti, kad ir ji užjaučia jų pavergtai tėvynei, pavadino vieną gatvę Lietuvos vardu.

Visiems mūsų tautiečiams, sveikinuosi ir linkėjusiems mums Velykų proga linksmų švenčių ir pasisekimo darbe, širdingai dėkojame.

Lietuvių Komitetas

A N A P U S G E L E Ž I N Ė S U Ž D A N G O S

LIETUVOJ REIKIA DIRBTI IR PO DARBO

Žmonės, grįžę iš sunkių ir ilgų dienos darbų, turi eiti vėl į savanoriškus, neapmokamus darbus, valdiškas talkas. Ėtuo būdų bolševikai taiso plentus ir geležinkelius, įrodinėdami išvargusiems gyventojams, kad jų pareiga ne tik dirbti vien tik dėl uždarbio, bet ir dėl didžiosios tėvynės, kad atstatymo programa būtų įgyvendinta kiek galint greičiau. Ypačiai šiam darbui stengiamasi išnaudoti moteris, namų šeimininkes, kurios palikusios vaikus ir ruošą turi eiti dirbti atstatymo darbus. Taip pat ir kontorų tarnautojos raginamos neatsilikti.

DAINŲ ŠVENTE VILNIUJE

Kad parodytų pasauliui, jog ten žmonės gerai gyvena ir rūpinasi meno, muzikos ir visais kitais kultūros reikalais, pradėta kalbėti apie didelę dainų šventę, kuri bus suorganizuota ateinančiais metais Vilniuje.

Prievartos paskolos praktikuojamos ir toliau Lietuvoje.

Vien tik Vilniaus apskrityje žmonės turėjo išpirkti paskolos bonų už 1 mil. rublių. Kaip tos paskolos vykdomos, visi gerai atsimenta iš pirmos okupacijos. Atsisakęs paskolos lakštų išpirkti, patenka į policijos nemalonę, ir po to gali būti pasirošęs ištremimui.

Teatru veikla

Vilniaus teatras savo sezoną pradėjo su Balio Sruogos "Milžino paūksme". Tarp kitų svetimų autorių yra be to repertuare ir Vaičiūno "Tuščios pastangos". Teatro direktorius yra Stanulis, režisieriais Juknevičius, Gustaitis, Dauguvietis, Grybauskas - meno vadovas. Kauno operetes direktorium yra V. Bručkus, režisierium St. Čaikauskas.

Svetur, 1946 m. bal. 30

Marijampolės teatro direktorium paskirtas Kazys Tunkevičius. Neseniai per Vilniaus radiją buvo apibūdinta aktorės Jackevičiūtės veikla /aktorius prie mikrofono/.

Architektų valdybą sudaro: Kumpis, Lukoševičius, Stulginskis, Ščesnulevičius ir Bielinskas.

Lietuvio laiškas iš Lenkijos

"Mielas broli! Šiandien norėjau parašyti Tau porą eilučių. Tai jau yra antras laiškas, kurį aš Tau rašau labai trumpu laiku ir siunčiu oro paštu. Aš čia jau keturios savaitės kaip išsikūręs ir šiaip taip sekasi. Su savo sesute kartu negyvenu, bet darbe susieiname beveik kas dieną. Kita sesuo gyvena kitame kampe, kuri mus aplanko. Kaip mes sunkiai užsidirbame duoną, tai jūs ten negalite ir išivaizduoti. Mielas broli, pas mus nevažiuok, nes mes Tau čia nieko neturime. Bet aš tikiuosi, kad mes netrukus susitiksime pas mūsų tėtą Karusę" /vakarų Vokietijoje, rek/. Laiško gavėjas mano, kad jo brolis yra pasirošęs bėgti toliau į vakarus ir duoda suprasti, kad tokie keliavimai yra imanomi.

Grižo penketas latvių, kurie anksčiau gyveno Švedijoje.

Švedų valdžios žiniomis, Gotlando saloje buvo internuoti penki latviai, kurie neseniai maža žvejų valtimi atbėgo iš Latvijos. Įdomiausia, kad šie atbėgėliai jau yra buvę anksčiau Švedijoje. Bolševikų įkalbėti jie nutarė pereitais metais grįžti namo, į išvadotą tėvynę. Tačiau toji išvadotoji tėvynė nepajėgė jų sulaikyti, kai jie vėl, rizikuodami savo gyvybę, leidosi antrą kartą per jūrą į Švediją. Smulkesnių žinių, tikimasi, bus galima gauti iš jų vėliau, kada jie bus paleisti. Valdžia nutarė leisti jiems pasilikti Švedijoje, bet tik Gotlando saloje.

Ž I N I O S I Š V I S O P A S A U L I O

Amerikos diplomatas ispėja saugotis Sovietų S-gos

Grįžęs iš savo tarnybos Balkanuose Jungt. Amerikos Valstybių atstovas Earle, anksčiau buvęs Pensilvanijos gubernatorium, pasakė: "Jeigu sovietai turėtų atominę bombą, jie nedelsiant pavartotų ją prieš amerikiečius". Amerikiečiai gi žiūri pro pirštus į sovietų provokacijas ne vien Balkanuose, bet ir įvairiose kitose pasaulio vietose. Earle yra tos nuomonės, kad su sovietais reikėtų kaip tik dabar apsidirbti.

CHURCHILLIS siūlosi vadovauti naujam karui.

Winstonas Churchillis, lankydamasis Amerikoje, turėjo įvairių progų pasisakyti apie sovietus kaip vakar dienos anglo-saksų sąjungininkus ir kaip apie eventualius rytojaus dienos priešus. Kaip Amerikos la kraščiai praneša, Churchillis vienoj savo kalboj išsireiškė, kad anglams - amerikiečiams reikia kaip tik dabar griebtis išvaduoti Europą nuo sovietų okupacijos. Jis pasisakė, kad jis mielai sutiktų būti naujo, anglų, o gal ir platesnio maštabo karinio kabineto pirmininkas, kuris vadovautų paskutiniam pasauliniam karui. Churchillis esąs įsitikinęs, kad anglai-amerikiečiai trumpu laiku paguldys Rusiją. Ar jis, tai sakydamas, turėjo galvoj ir atominės bombas, to jis nepasakė.

Amerikos švetimšalių legijonas

Prancūzijos švetimšalių legijono pavyzdžiu ir Amerika organizuoja panašų legijoną. Legijono įstatymo projektas patiektas priimti kongresui. Iš pradžių numatyta į legijoną priimti tik 5 000 švetimšalių vyrų. Legijono tikslas - palaikyti tvarką amerikiečių okupuotuose kraštuose. Karininkai galės išsitaruoti iki majoro laipsnio, o šiaip kareiviai galės per penketą metų gauti Amerikos pilietybę.

Svetur, 1946 m. bal. 30

Ir generolas Just teismo suole

Buvęs Lietuvos vyr. komendantas okupacijos metu, o prieš karą Vokietijos karo atashe Kaune, generolas Just, buvo taip pat rusų suimtas. Buvusiems kariškiems ir civiliškiems vokiečių pareigūnams Baltijos krašte sovietai suruošė Rygoje teisimą kaip karo prasikaltėliams. Pats didžiausias kaltininkas laikomas vyr. policijos ir SD vadas Jeckeln, gerai žinomas ir mūsų žmonėms. Įdomu pažymėti, kad teisme ir gen. Just metė aštrius kaltinimus Jeckelnui už jo teroro veiksmus Vilniuj, Gudijoje ir kitose "Ostlando" srityse. Tačiau yra labai mažai galimybių ir pačiam Justui išsisukti nuo mirties baudmės, nes jis buvo atsakingas už daugelį vokiečių veiksmų Lietuvoje.

Lenkijoje nužudyta apie 1500 komunistų veikėjų.

Šias žinias suteikė pats Lenkijos saugumo viršininkas Radkiewicz. Jis pasakė, kad be 1400 nužudytųjų lenkų valdininkų ir veiklių komunistų buvo apie tiek pat sužeista ir apie 1000 paimta į nelaisvę. Tai yra gana gana dideli nuostoliai, ir lenkų policija, kad ir sovietų kariuomenės bei GPU remiama nepajėgia apsidirbti su antikomunistiniais partizanais. Lenkų valdžia kaltina pirmiausia anglus, kurie aprūpina gen. Anderso armijos žmones ginklais ir pinigais, ir paskui gabena juos lėktuvais į Lenkiją. Net ir prieštanikinių pabuglų išmetama iš lėktuvų. Nuo žudymų neatsisako ir pati lenkų policija, stengdamasi kiek galint daugiau likviduoti sau nepalankių asmenų. Unglų užs. reik. min. Bevinas prieš kuri laiką apgailėjo parlamante tuos reiškinius Lenkijoje, ir dėl pasikartojančių politinių nužudymų jis apkaltino pačią lenkų slaptąją policiją. Per paskutinį savo pranešimą apie "penktos kolonos" veiklą Lenkijoje jos saugumo ministras Radkiewicz pasakė, kad šios kolonos žmonės dirbą glaudžiuose santykiuose su Mykolaičiko partijos veikėjais.

Mūsų bendradarbiui, Lietuvių Komiteto nariui

J u o z u i L i n g i u i

š.m. balandžio 27 d. susituokus su p-le B r i t t B r o l i n
linkime laimingo šeimyninio gyvenimo.

Lietuvių Komitetas Stockholme

Z i n i o s i š v i s o p a s a u l i o

UNRRA ir toliau rems pabėgėlius

UNRROS taryba savo konferencijoje Atlantic City nutarė ir toliau šelp-
ti tuos karo pabėgėlius Vokietijoje,
kurie yra kilę iš dabartinės Lenki-
jos, Jugoslavijos ir Rusijos /at-
seit ir Baltijos kraštų/. Šie reika-
lai buvo pradėti svarstyti Londone
FN konferencijoje, kur Sovietų S-ga,
Lenkija ir Jugoslavija priešinosi
prieš šitokią nutarimą, esą pabėgė-
liai gali grįžti namo, kur jų lau-
kia atstatymo darbai/Amerikos spau-
dos žiniomis rusai pradėję planin-
gai kolonizuoti Sibirą.Red./.Lygiu
laiku konferencijoje buvo apsvars-
tyti visi būdai, kaip ir iš kur su-
rasti maisto šiems 900 000 tremti-
nių.

Persijos klausimas bus ir toliau
svarstomas FN saugumo taryboje.

Sovietai dėjo visas pastangas, kad
rusų-persų klausimas būtų išbrauk-
tas iš sekančio FN saugumo tarybos
posėdžio, kadangi jie esą ir be tar-
pininkų susitarę. Gerą žodį norė-
jo rusams tarti ir FN gen.sekretori-
us Trygve Lie. Tačiau britas Ca-
dogan jį pasodino atgal, pareikš-
damas, kad generalinis sekretorius
nenusivokia FN nuostatuose, many-
damas, kad FN yra koks tautų teismas,
o ne politinė institucija taikai
išsaugoti. Ateinančios iš Persijos
žinios sako, kad rusai iš tiesų jau
baigia nešdintis iš Persijos. Grį-
žę iš tenai du anglų parlamentarai,
jų tarpe konservatorių atstovas gen.
Head pasakė, kad Persija buvo pri-
versta sutikti su rusų reikalavimais,
ir kad geriausiai tai būtų
matyti, kaip tenai rusai šeimnin-
kauja, kad FN pasiųstų ten specia-
lę komisiją. Persijoje jau kovoja
dvi tautos, aserbeidžanai ir kur-
dai už sovietų interesus.

Vengrija-sovietų provincija

Nežiūrint, kad per rinkimus į par-
lamentą komunistai gavo žymiai ma-
žiau balsų, negu smulkiųjų žeminin-
kų partija, visa viešoji ir slapto-
ji valdžia Vengrijoje yra komunis-
tų rankose. Užteko jiems tam reika-
lui gauti vidaus reikalų ministerio
portfelį. Prie to reikia dar prisiminti,
kad sovietai laiko Vengrijoje apie 1 mil.
kariuomenės. Rusai veža net savo kolonistus
ir apgyvendina "draugiškoje" Vengrijoje.
Iš sudarytos prekybinės ir ūkio sutar-
ties matyti, kad ir visas ekonomi-
nis gyvenimas yra sovietų rankose.
Rusai konfiskavo net ir tuos žibalo
laukus, kurie priklausė amerikiečiams.
Tačiau amerikiečiai įteikė sovietams
per Vorosilovą reikalavimą, kad visi
rusai išsinešdintų iš amerikiečių
žibalo laukų ir ūkių pietryčių Vengrijoje.
Kartu reikalaujama, kad sovietai
grąžintų amerikiečiams jėms priklausomą
nuosavybę. Šiuos reikalavimus iš naujo
pakartojo naujai į Maskvą atvykęs
USA pasiuntinys Bedell Smith.

Austrija baigiama sunaikinti

"Jeigu mes turėsime ir sekančią žie-
mą pasitikti dabartinėmis sąlygo-
mis, tuomet bus su Austrija baigta",
pasakė austrų užsienio reikalų mi-
nisteris Karl Gruber. Jeigu teisingai
buvo atpasakota; Potsdamo ir
Maskvos susitarimai, po karo turėjo
būti atstatyta laisva, demokratiška
Austrija. Gi šiandien kraštas yra
griežtoji keturių valstybių okupa-
cijoje, suskirstytas į keturias zo-
nas su keturiomis svetimomis ir
pačių austrų valdžiomis. Gruber rei-
kalauja pertvarkyti sąjungininkų
karinę komisiją, kad šalis galėtų
nors kiek atsigausti.

Svetur leidžia Lietuvių Komitetas Stockholme. Redaguoja St. Vainoras.
Viršelis ir vinjetės Pr. Lapės ir V.Lipniūno. Išaina du kartus per mėne-
sį. Premunerata 2 Kr. mėnesiui. Nr. kaina 1 kr. Adr. Odengatan 45. Stockholm.

SVETUR

Nr. 8 /17/, Stockholmas, 1946 m. bal. 30 d.

